

Inhoud

1	Welke visie heb je?	9
2	In de kerkdienst	16
3	Hoe ga je om met ouders?	21
4	Hoe bouw je aan relaties?	26
5	Jouw geloof en kinderwerk	31
6	Wat wil je bereiken?	36
7	Ontwikkeling van kinderen	42
8	Hoe houd je op een leuke manier orde?	48
9	Hoe zorg je voor een veilige leeromgeving?	55
10	Wat doe je in een jaar?	60
11	Een methode uitkiezen	65
12	Hoe vertel je een bijbelverhaal?	70
13	Zien, doen en ervaren	77
14	Bidden met kinderen	82
15	Bijbellezen met kinderen	89
16	Gesprekjes voeren	94
17	Als een kind het niet makkelijk heeft...	100
18	Niet-kerkelijke kinderen op je club	107
19	Elk kind is anders	113
Bijlage 1		
	Schrijfboekje bij de kerkdienst	119
Bijlage 2		
	Tien boeken om zelf geïnspireerd te worden	122
Bijlage 3		
	De theorie van de Roos van Leary	123
Bijlage 4		
	Zelftest aan de hand van de Roos van Leary	126

Bijlage 5	
Voorbeeld van omgangsregels	129
Bijlage 6	
Voorbeeld gedragscode	131
Bijlage 7	
Veiligheidsthermometer groepen 2 tot en met 4	134
Bijlage 8	
Veiligheidsthermometer groepen 5 tot en met 8	135
Bijlage 9	
Voorbeeld van een jaarplanning	137
Bijlage 10	
Kiezen voor een methode	140
Bijlage 11	
Invulschema: Hoe vertel je een bijbelverhaal?	155
Bijlage 12	
Vertelschema van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan	158
Bijlage 13	
Succesvolle werkvormen uit de praktijk	159
Bijlage 14	
Het Onze Vader met gebaren	162
Bijlage 15	
Het Onze Vader in kindertaal	164
Bijlage 16	
Top tien kinderbijbels	165
Bijlage 17	
Adressen hulpverlening	168
Bijlage 18	
Boekentips voor en over kinderen met problemen	170
Bijlage 19	
Etiketjes en tips	172

1

Welke visie heb je?

'Kinderen moeten nog veel leren. Ik vind het belangrijk dat in het kinderwerk kennis van de bijbel wordt overgedragen.'

'Kinderen hoeven zich niet als volwassenen te gedragen. Ik geniet van spelende kinderen tijdens de kerkdienst. Zij horen erbij, gewoon zoals ze zijn.'

'We moeten al onze energie steken in professioneel kinderwerk. Dat is echt het belangrijkste voor een kerk. Het is onze toekomst!'

Zomaar een aantal meningen over kinderen en kinderwerk in de kerk. Soms lijkt het wel: zoveel gemeenteleden, zoveel meningen. Natuurlijk wil je graag met elkaar vanuit een duidelijke en eenduidige visie aan het werk gaan. Dan kun je die veelheid aan meningen wel eens als lastig ervaren, maar bedenk ook dat het goed is dat iedereen zijn eigen mening heeft. De uitdaging is dan om in gesprek met elkaar te ontdekken wat je samen het belangrijkste vindt om de kinderen mee te geven.

Juist omdat iedereen weer een andere nadruk legt, moet het niet blijven bij praten over elkaars meningen. Vraag je ook af: wat zegt God? Zegt de bijbel ook iets over de plek van kinderen in de kerk?

Top zeven van bijbelteksten over kinderen

- De volgelingen van Jezus sturen de kinderen weg, maar Jezus ziet ze, en meer nog: hij zegent ze (Markus 10,13-16).
- Paulus schrijft met waardering over oma Loïs en moeder Eunike, omdat zij zijn pleegzoon Timoteüs van jongs af aan de bijbel hebben leren kennen (2 Timoteüs 1,5 en 3,15).
- In een tijd waarin Gods stem niet klinkt en het licht bij de oude Eli uitdooft, roept God verrassend genoeg een jongen: Samuël. Als de volwassenen het laten afweten, gaat God verder met een tiener (1 Samuël 3).

- Vlak na de 'geloofsbelijdenis van het volk Israël' komt de opdracht om deze woorden in het leven van de kinderen te laten klinken (Deuteronomium 6,4-7).
- Het joodse establishment probeert van Jezus af te komen en het volk is na één dag zijn intocht alweer vergeten, maar de kinderen geven Jezus koninklijke eer: 'Hosanna voor de Zoon van David!' (Matteüs 21,15-16)
- Jeremia vindt zichzelf veel te jong om profeet van God te zijn, maar God wil door zijn mond spreken en geeft hem een prachtige bemoediging (Jeremia 1,6-10).
- In het bijbelboek Spreuken kun je wijsheid leren, een boek waarin regelmatig de jongeren speciaal worden aangesproken (Spreuken 1,1-4).

Voorbeeld

In de bijbel kom je twee lijnen tegen als het gaat over kind en geloof. Die twee lijnen zijn beide van betekenis voor je visie op het kinderwerk.

Allereerst is duidelijk dat de kinderen erbij horen. Bij het volk Israël, bij de volgelingen van Jezus, bij de kerk. Je leest in het Oude Testament over wonderen die gebeuren en waar de kinderen bij zijn: de bevrijding uit Egypte en de doortocht door de Rietzee bijvoorbeeld. In het Nieuwe Testament lees je dat Jezus de kinderen niet alleen aanraakt (wat hun moeders vragen), maar ze zelfs zegen en ten voorbeeld stelt aan de volwassenen. De vrijmoedigheid en onbekommerdheid waarmee kinderen geloven en lofprijzen is een voorbeeld voor ons.

Voor het kinderwerk is dat een belangrijk uitgangspunt. Kinderen zijn waardevol voor God. God ziet kinderen niet als 'nog in aanbouw' of 'moet nog veel leren' of 'kan zich nog niet netjes gedragen'. God ziet kinderen als voorbeeldgelovigen. In het kinderwerk moet er ruimte zijn voor kinderen, en voor hun onbekommerdheid in geloof en lofprijzing. Laat ze hun geloof maar uiten, ga maar lekker samen zingen, dansen en spelen – God geniet ervan!

Groeien

Daarnaast is er een tweede lijn in de bijbel. Het gaat daarbij niet zozeer over wie kinderen zijn, maar over hun groei, over de hoop op wat kinderen kunnen worden. In Deuteronomium 6 wordt op-

voeders voorgehouden: prent je kinderen in wie God is. In de brief aan Timoteüs wordt benadrukt hoe belangrijk het bijbelse onderwijs voor Timoteüs is geweest.

Dit heeft niet alleen te maken met het rationele aspect. Kennis van de Heer betekent in het Oude Testament veel meer dan dat. Je wilt dat de kinderen de Heer leren kennen, leren liefhebben, groeien in een karakter dat door de Geest gevormd is. De christelijke vorming van kinderen heeft zeker een rationele kant: we leren kinderen de verhalen uit de bijbel waarin we God aan het werk zien, en de verhalen over Jezus Christus, zoals de apostelen die hebben opgeschreven. Maar er is ook kennis van het hart. Daarbij kun je denken aan kinderen die zich identificeren met mensen uit de bijbelse verhalen, of zich oefenen in christelijke deugden als vriendelijkheid en zelfbeheersing.

Ook deze tweede lijn is voor het kinderwerk essentieel. God wil kinderen zien groeien. In kennis van Hemzelf, in liefde voor Jezus Christus, in openheid voor het werk van de Geest. In het kinderwerk moet er dus ruimte zijn voor kennis (van hoofd en hart) en voor oefening (handen). Laat ze maar lekker leren, vertel ze verhalen en ga samen dingen doen.

‘Eigenlijk doen we maar wat in het kinderwerk. We hebben een leuke methode en we kijken elk jaar een beetje wat we gaan doen.’
 ‘We zijn al blij als we genoeg mensen hebben...’
 ‘Het is prettig om elkaar regelmatig te zien en elkaar te bemoedigen en te vertellen waarom we het ook alweer allemaal doen: om de kinderen bij de Heer te brengen!’

Visie formuleren

Allereerst willen we tegen alle kinderwerkers zeggen: het is geweldig wat jullie doen!

Jullie houden van kinderen, jullie houden van de Heer en jullie proberen elke keer weer voor de kinderen iets moois neer te zetten. Jullie gemeente mag wel erg blij zijn dat jullie dat elke keer weer doen.

Om het kinderwerk met plezier te blijven doen, is het goed om af en toe stil te staan en te kijken waar je ook alweer mee bezig bent. Waarom ben je hier eigenlijk zo druk mee? Wat willen jullie met elkaar graag bereiken? Dan ben je bezig met je visie, dat wil zeggen met het antwoord op de vraag: waarom vinden we het als gemeente belangrijk om dit te doen?

Voorbeelden van visies

‘We willen een langdurige relatie met kinderen opbouwen. We verlangen ernaar dat het evangelie van Jezus Christus onderdeel wordt van hun leven.’

‘We willen dat de tijd die de kinderen in ons kinderwerk meemaken voor hen de beste tijd van de week is! Hierbij staat Jezus Christus centraal, tot eer van God de Vader, in de kracht van de heilige Geest.’

‘Door de werking van de heilige Geest zijn wij een gemeente waar kinderen de liefde van God ervaren en groeien in hun vertrouwensrelatie met Christus.’

Het is belangrijk voor een gemeente om een visie op kinderwerk te hebben en om die visie ook goed voor ogen te houden. Kinderwerk is geen hobby van een aantal actieve moeders. Kinderwerk is niet af en toe ‘iets leuks doen’ met de kinderen. Kinderwerk is een wezenlijk onderdeel van de gemeente, omdat de kinderen een wezenlijk onderdeel zijn van de gemeente van onze Heer. Als je leest hoeveel ruimte er in de bijbel wordt ingeruimd voor de kinderen, voor hun groeien in geloof, liefde en kennis, dan kan

het kinderwerk niet in een hoekje van de gemeente worden weggestopt. Dan krijgt het vanzelf een grote plek in de gemeente en ga je daar samen over nadenken, voor bidden en aan werken.

Stad in de verte

In een visie schrijf je kort op wat je als gemeente met het kinderwerk wilt bereiken. Stel je eens voor dat je op reis bent, op weg naar een stad. Je ziet 'm al aan de horizon. Een visie is als een beschrijving van die stad en geeft antwoord op de vraag: hoe ziet die stad eruit? Dat is: wat wil je uiteindelijk bereiken? Je beleid is vervolgens de weg die naar die stad toe leidt, dus de programma's, middelen en mensen die ervoor gaan zorgen dat je de stad ook echt zult bereiken.

Probeer vanuit de bijbel en vanuit de praktijk te formuleren waarom je het essentieel vindt dat er in jouw gemeente kinderwerk wordt gedaan. Je kunt daarvoor de twee lijnen gebruiken die hierboven beschreven zijn.

Neem samen de tijd om een aantal zaken op te schrijven:

- op een kaartje met een hart: wat is je hartenwens voor de kinderen die het kinderwerk bezoeken?
- op een kaartje met een bijbel: wat is voor jou vanuit de bijbel een belangrijke motivatie om met kinderen te werken?
- op een kaartje met een gedachtewolkje: welke idealen heb je voor het kinderwerk in jouw gemeente?
- Deze kaartjes kun je gebruiken om samen een visie op kinderwerk te formuleren. Maar je kunt deze oefening ook samen doen als je al lang een visie hebt. Het is een goede manier om de algemene visie persoonlijk te maken, of om de visie weer te actualiseren. Gebruik de antwoorden ook om samen te bidden.

Zorg er in elk geval voor dat de visie:

- bekend is bij de leiding van de gemeente en regelmatig in de erediensten terugkomt;
- bekend is bij de kinderwerkers, zodat die hun werk niet op de automatische piloot doen, maar vanuit de kern gemotiveerd zijn;
- bekend is bij de ouders, zodat ze weten waar hun kinderen heen gaan en ze daar thuis bij kunnen aansluiten.

Vier tips om je visie op kinderwerk te ontwikkelen en vorm te geven

Het is niet de bedoeling dat de visie op het kinderwerk een papieren waarheid blijft. Een visie zal je altijd tot actie oproepen. Een visie moet je

1. **maken** – als je nog geen visie op kinderwerk hebt, is het goed om er een op papier te zetten. Natuurlijk zit er al van alles in je hoofd. Zet dat met elkaar op papier en voeg het samen tot een handzaam document.
2. **delen** – het is niet de bedoeling dat alleen de kinderwerkers die visie op papier hebben staan. Zorg ervoor dat je de visie deelt met de leiding van de gemeente en met de ouders. En met de rest van de gemeente... Met iedereen dus. Alleen dan wordt het kinderwerk een integraal onderdeel van de gemeente, waar je samen aan kunt werken en voor kunt bidden.
3. **gebruiken** – je moet je visie ook in praktijk gaan brengen. Laat je in het concrete werk inspireren door de visie die je hebt opgeschreven, en omgekeerd.

4. **onderhouden** – de praktijk zorgt er vanzelf voor dat je weer over de visie gaat nadenken. Misschien merk je dat de visie te ingewikkeld is, of dat er een andere aanpassing nodig is. Doe dat dan ook. Alleen de Heer is heilig, je visie op kinderwerk niet.

